

Program under debatt

I denna artikel redovisar parti-sekreteraren Bertil af Ugglas bakgrunden till och uppläggningsen av det nu pågående programarbetet inom Moderata Samlingspartiet. Han finner det angeläget att skapa en lämplig form för samverkan "... mellan förbund, föreningar och enskilda medlemmar å den ena sidan och programberedning och partiledning å den andra. Vackra tankar utgör intet program bara för att de fångats i lyckade formuleringar. För att vara någonting värt måste ett parti-program formas i en grundlig demokratisk process, som fortlöper genom alla stadier i dess tillkomst. Programmet måste lyckas uttrycka vad partiet i dess helhet tycker, känner och är berett att slåss för."

Varje politiskt programarbete, som vill täcka hela fältet av samhällsfrågor, är förenat med en rad svåra avvägningsproblem.

Antalet områden som skall behandlas är mycket stort och behovet av grundliga tidsödande utredningar i delfrågor kan synas nästan obegränsat. Å andra sidan är det nödvändigt att programarbetet hålles väl samlat i tiden. Den politiska verkligheten hinner annars förändras alltför mycket.

Särskilt med hänsyn till tidsfaktorn är det nödvändigt att finna en rimlig balans mellan principiella ståndpunktstaganden av långvarig giltighet och deras konkreta tillämpning på aktuella samhällsfrågor i ett mer tidsbundet handlingsprogram.

I det praktiska arbetet kommer denna svårighet bland annat till synes i en motsättning mellan kravet på fullständighet i redovisningen av partiets idéer och förslag inom olika områden och önskvärdheten av läsbarhet, koncentration och slagkraft.

Det finns alltid områden som behöver bearbetas från grunden eller från nya utgångspunkter. Samhällsutvecklingen aktualiserar ständigt nya områden för det politiska arbetet eller ger gamla välkända frågekomplex en ny, förändrad innebörd. De arbetsgrupper, som skall bearbeta sådana områden, måste ges möjligheter att självständigt och förutsättningslöst utforma ståndpunkter och förslag. Kontaktvägar måste samtidigt hållas öppna till den centrala

programberedning, som skall ansvara för de förslag, som skall slutligt fastläggas av partistämman.

Slutligen och viktigast måste en lämplig form för samverkan finnas mellan förbund, föreningar och enskilda medlemmar å den ena sidan och programberedning och partiledning å den andra. Vackra tankar utgör inget program bara för att de fångats i lyckade formuleringar. För att vara någonting värt måste ett partiprogram formas i en grundlig demokratisk process, som fortlöper genom alla stadier i dess tillkomst. Programmet måste lyckas uttrycka vad partiet i dess helhet tycker, känner och är berett att slåss för.

Uppläggnings av programarbetet

När det nu aktuella programarbetet inleddes någon månad efter valet 1968 fastlades en arbetsordning, som i sig utgör ett försök till lösning på dessa avvägningsproblem och svårigheter. Man borde kanske i viss mening snarare tala om ett återupptagande av programarbetet. Under mitten av 60-talet producerades under Erik Anners ledning ett utomordentligt och omfattande grundläggande programmaterial, som är en inspirationskälla för det nuvarande arbetet. Inte desto mindre är den nuvarande programverksamheten ett nytt och självständigt arbete. För detta har fastställts en ny tidsplan och utvecklats nya arbetsformer.

Tidsplanen är koncentrerad till omkring ett år. Det beslöts inledningsvis

att vi i programkommittén, efter en grundläggande analys av samhällsutvecklingen och den därmed sammanhängande politiska utvecklingen, skulle snabbt producera ett första utkast, som skulle tjäna som underlag för en vägledande första remissomgång till förbunden och en programdiskussion vid en riksstämma i januari. Stämman skulle även beredas tillfälle ge synpunkter på den fortsatta uppläggnings av arbetet.

Därefter skulle vissa områden, som kunde anses ha särskild aktualitet inför 70-talet eller av andra skäl behövde utvecklas ytterligare, bli föremål för fördjupade studier i särskilda arbetsgrupper. Dessa arbetsgrupper, som formellt kunde påbörja sitt arbete i mitten av januari, är till antalet sju. Internationella frågor, demokratifrågor, miljöfrågor, frågor om människan i arbetslivet, sociala frågor samt utbildnings- och forskningsfrågor behandlas av var sin grupp.

Arbetsgrupperna är små för att kunna arbeta snabbt och effektivt. Tre ledamöter är regel. Ett genomgående mönster är att de ledes av en erfaren politiker, att en inom området särskilt kunnig person ingår och att en ledamot företräder de yngre i partiet. Programkommitténs ledamöter ingår ej i arbetsgrupperna och dessa har sina egna sekreterare. Denna regel har iakttagits med hänsyn till önskemålet om självständighet för grupperna. De producerar sig dessutom i eget namn och svarar själva

för sina arbetsresultat. Kontakten med programarbetet i övrigt upprätthålles dels genom föredragningar i programkommittén och dels genom denna kommittés sekretariat. Den centrala programberedningen tillföres på detta sätt kontinuerligt synpunkter och uppgifter om vilka förslag man håller på att försöka utarbeta.

Idéer tur och retur

Som en första uppgift ålades arbetsgrupperna att efter en grundläggande inventering av ämnesområdena producera underlag för en omfattande diskussionsverksamhet inom föreningarna. Denna pågår just nu. Under rubriken "Program under debatt" har totalt ca 50.000 diskussionsunderlag med tillhörande svarsblanketter distribuerats. Någon särskild arbetsordning har inte rekommenderats föreningarna. Dessa väljer den form som för dem är lämpligast. Svaren går direkt till respektive arbetsgrupp. Även enskilda medlemmar är mycket välkomna med svar, som bör vara arbetsgrupperna tillhanda före midsommar för att kunna studeras och systematiseras. Detta experiment med idéer tur och retur tycks mötas av ett stort intresse och vi räknar med en god svarsfrekvens. Vi har på detta sätt velat få fram idéer och synpunkter från hela partiet, som vi inte kunnat räkna med att få i den formella remissbehandlingen i förbunden av ett textförslag. Försöket ser ut att lyckas.

Arbetsgruppernas resultat, som torde få formen av programmatiska debattinlägg, skall föreligga senast i oktober så att de tillsammans med det slutliga programförslaget kan sändas ut några veckor före den extra partistämman i slutet på november.

Dessförinnan skall medhinnas en andra remissbehandling av programmet. Förbunden kommer att i slutet på augusti få del av en andra omarbetad och kompletterad upplaga. Före den 10 oktober skall programkommittén ha tillgång till svaren för att hinna göra en sista överarbetning. En utskottsbehandling av programarbetet vid stämman är planerad.

Det första programutkastet var till sin form uppbyggt av för varje område dels korta mer principiella och allmänna avsnitt, dels ett antal konkreta punkter eller förslag. De senare avsågs utgöra konkreta exemplifieringar eller tillämpningar av den allmänna texten och en första stomme till ett mer aktuellt handlingsprogram. En lyckad blandning mellan principprogram och punktprogram är svår att göra. Jag tror att vi funnit en lämplig form och vi kommer sannolikt att fortsättningsvis följa det upplagda mönstret.

Vi har således på olika sätt försökt finna bra avvägningar mellan svårförenliga önskemål om vad ett programarbete skall inrymma. Resultatet får visa hur väl vi lyckats.